

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monvmenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Paderbornae, 1669

Boca Ad Lvppiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11425

Somonæ fluvij, An. Christi 660. à Bathilde, Saxonici generis heroina, Clodovæi 2. Francorum regis conjuge fundato, ex quo in novam *Corbeiam Saxonicam* ad Visurgim Ludovicus Pius ejus fundator religiosorum hominum colonias deduxit. Quod Ioannes Trithemius ex Henrico de Hervordia annotavit, & vita S. Adelardi Corbejenfis Abbatis apud Bollandum 2. Januarij. pag. 107. & 117. confirmat.

10. HVXARIÆ DICIT IVS PADIBORNA TVÆ. *Huxaria.* (in cujus confinijs *Brunisberga*) à Letznero in Chron. Corbejen. cap. 67. 68. 69. 70. descripta, quamvis in ditione Corbejenfi sit sita; attamen ad ecclesiasticam sive sacram jurisdictionem Paderbornensis Episcopi pertinet; sedes illic Archidiaconalis præter *Huxariam, Albaxen, Tedelsheim, Brenckhausen, Erckelen, Luchtering, Boiffsen, Corbey, Holtzminnen, Oldendorp villam & oppidum, Meenbersen, Homborch, Heinhufen, Otberge, Beveren* complectitur. ex vetust. MS.

11. QVÆ SI POSTERITAS SERVASSET FOEDERA. Diverfissimus religionis in Paderbornensi & Corbejenfi ditione status. In Paderbornensi solius Catholicæ fidei cultus floret vigetque; in Corbejenfi Lutheri opiniones prævalent, Corbejenfis Abbatis in tuendis sacris impotentiâ, & per controversam à Corbeja, impeditamque Epif. Paderb. officio illic suo, si liceret, functuri ordinariam jurisdictionem multum certè stabilitæ ac propagatæ.

BOCA AD LVPPIAM.

BOCA. Brunisbergam castra Caroli M. prælium cum Saxonibus in transitu Visurgis, & diuturna obfidio

fidio ; *Bocam* non minus ejusdem hospitium, pax & religio, ab Astron. in Annal. rerum gest. à Carolo M. apud Reuberum. Auctore vitæ Caroli M. edit. à Pithæo. Adelmo. Poëta Anonymo. Regione. & literis antiquis commemorata commendant, & dignam monumento reddunt.

2. AD LVPIAM. Vbi etiamnum arx, vicus & præfectura *Boca* appellata superest: verisimiliter fuit castrum, de quo Astronomus. *Eresburgo castro, quod dirutum erat, restaurato, aliòque castello super Lippiam exstructo, & in utroque non modico presidio relicto, ipse in Galliam reversus.* Quamvis Henricus de Hervordia, quem sequitur Rolevincius, *Vechtelar* appellatum scribat; quod ubinam sit, & unde hauserit, equidem ignoro: *sanctæ* deinde memoria *BADVRA-DVS* Episcopus Paderbornensis ossa *B. Landolini*, cujus honori dicatum templum *Boca* hodieum exstat, è diœcesi Cameracensi translata *Boca* collocavit; quæ ad annum usque 1101 religiosè asservata. Paucis annis ante, Monasterium ordin. S. Benedicti super eadem sacra ossa Erpo Comes de Padberg, consilio & adjutorio Henrici de Werle Paderbornensis Episcopi, inchoavit. *In nomine domini. Erpo dictus Comes in Patberg ad notitiam omnium fidelium pervenire desideramus, quod nos ad honorem Domini nostri Iesu Christi, & sanctæ ejus Genitricis Virginis Mariae, & super reverenda ossa beati Landolini confessoris, quæ sanctæ memoria Baduradus Paderbornensis Episcopus de diœcesi Cameracensi transtulit, & in loco, qui dicitur BOCA integraliter deportavit, novellam plantationem religionis S. Benedicti construximus super fluvium, qui dicitur Lippia; quod opus structurae meæ consilio & adjutorio Domini Henrici Paderbornensis Episcopi incæptum, Comites de Niche minis & terroribus, ne perficeretur, impedierunt, asserentes se*

tes se veros heredes loci illius esse post mortem Dominae Beatricis conjugis nostrae. Vnde inuito consilio praedicti Episcopi, transmigravimus Abbatem & fratres ejus, qui cum ipso erant, in villam nostram, quae vocatur Fletorp, & ibi incepimus structuram nostram consummare, Anno gratiae Millesimo Centesimo primo, ad honorem Pie Matris, & ut ardentius instarem, benignissimus dominus flagello suo me torpentem excitavit hoc modo: Quodam tempore oppidanis in Horhusen forte injuste in tantum offensus, ut incendio oppidum totaliter destruere, & consumere vellem, etiam ignem immittendo; quidam de ipsis oppidanis ad Ecclesiam Sancti Magni gloriosi Martyris fugientes imaginem crucifixi Domini rapuerunt, & eam ferentes obviam mihi furenti processerunt. At ego rationem praefurore non capiens, ad portitores crucifixi evaginato gladio, ut stultus, miser irrupi, & quod crucifixo pro corona capiti impositum est, percussi & partem in terram dejeci: Nec sine mora ultio divina defuit, nam digiti mei, quibus ferrum ad contumeliam sanctarum reliquiarum strinxeram, & manus in volam contracti praesentiam aeterni judicis ibi adesse & iram persensi. Tunc igitur ejus flagello castigatus, & tamen de eo quod scriptum est, flagellat omnem filium quem recipit, fiduciam sumens, praesumebam a misericordia Dei me diligi, quod merebar affligi, praefata Ecclesiae Beati Magni de meis possessionibus mansum unum, & Monasterio meo Fletorpeni omnia mea & me ipsum, ministrales meos cum beneficijs & possessionibus, servos omnes mihi bene in hoc consentientes, domina mea perpetua Virgini Mariae contradidi. Constituo & praesenti scripto sigillo nostro roborato jubeo, ut post mortem meam aliam personam Ecclesiasticam Abbas & qui cum eo sunt fratres eligant, & ei proprietatem Monasterij mei tradant, & ejus consilio & permissione Advocatum ad tempus unius anni vel duorum, si opus sit, eligant.

eligant. Finito verò Advocatia sua termino, iterum, si necesse sit, non de progenie priorum, sed alium, ut caveatur ne aliquis in Advocatia hereditario jure succedere possit. Ministeriales mei qui modo sunt, Ministeriales monasterij, in quacunque parochia moriantur, sepulturam in pradieto meo Monasterio eligant, & habeant, & optimum equum, quem quis habeat, & arma ibidem offerat. Jura vero in accipiendis vel dandis hereditatibus, secundum jura Ministerialium ubi se tradiderint habeant. Actum Anno M. CIV. tertio nonas Julij.

Anno 1371. Bernardus de Horde Eques arcem *Boc am*, Henrici Episcopi, & successorum ejus *feudum ligium* semper fore professus, exstruxit; filius Bernardus *facellum* ibidem condidit, quod ejus nepos Philippus Westphaliæ & Angariæ Marescallus, & conjuge defuncta Præpositus Monaster. insigni sacra suppellectile, & sacrarum reliquiarum atque indulgentiarum thesauro locupletavit. Arcem quidem, stirpe Bernardi conditoris extincta, sæculo proximè præterito à Theodoro Furstenbergio Paderborn. Episcopo recuperatam, An. 1646. Sueci unà cum *facello* incendere; verùm eandem Theodorus Adolphus Episcopus Paderbornensis instauravit munivitque. Hic igitur locus si Reinero Reineccio, in Poëtam Anonymum notas componenti, in mentem venisset, minimè is dubitasset, utrùm, *Boke*, sit Monasterium à S. Menolfo ædificatum, an *Bukenborg* arx ditionis Schawenburgicæ: hæc enim cis Visurgim in Ostfalis sita, illud verò *Bodeke* semper appellatum fuit.

3. BOCA VETVS CAROLO MEMORABILIS HOSPITE. Astronomus. *Inde reversus cum in pagum qui Buchi vocatur pervenisset. Poëta Anonym.*

In pagum redijs quem dicunt nomine Bukki.

L

Non

Non postrema loci alicujus gloria censetur, Cæsarem Regémque hospitio excepisse, quàm multa hac sola de causa monumenta posita?

4. PAGVS. Antiqua regionum agrorumque in pagos divisio. De Numa Pompilio Dio. & Plutarchus tradiderunt. *Divisit totam regionem in partes, quas pagos nominavit.* Eodem modo *Helvetia.* Cæsar. lib. 1. *Suevia.* Idem lib. 4. *Germania omnis* Cluver. præcipuè verò *Saxonis* in pagos distributa erat. Meibom. in comment. de pagis Saxon. Præter *Bocensem* complures in historia Francica, Imperatorum Regumque Saxoniorum diplomatis, & antiquarum donationum literis pagi nominantur, plerique toti, nonnulli ex parte Ecclesiæ Paderbornensi donati. Nimirum *Aga, Almenga sive Almunga, Auga, Engere, Hessi, Hemmerveldun, Hertega, Hutagoë, Lacni, Lisna, Morunga, Nichterga, Paterga, Rittega, Sorehtfeld, Treveresga, Treini, Thietmelli, Tilichi, Ventzga, VVessiga, VVetiga, VWestphalon.* Significabatur itaque hoc nomine non vicus, sed major minorve amplioris regionis tractus, non paucos vicos villasque complectens; sæpe magnæ provinciæ partem Saxones Germanique *gavv, borde* vocabant. Desijt hæc appellatio paulatim circa annum 1100; cum pagi in Ducatus, Principatus, diversi generis Comitatus migrarunt, ac hereditario jure possideri cœperunt. In his pagis Duces, Principes, Satrapæ, Comites jus dicebant. Cæsar. l. 6. Comm. *In pace nullus est communis magistratus, sed principes regionum atque pagorum inter suos jus dicunt, controversiasque minuunt.* Tacit. de morib. German. *Eliguntur principes, qui jura per pagos vicosque reddunt.* Poëta Anonym.

*Sed varijs divisa modis plebs omnis habebat,
Quot pagos tot penè Duces.*

Rolevinc.

Rolevinc. Regem antiqui Saxones non habebant, sed per pagos Satrapas constitutos. à Caroli M. demum tempore Comitum nomen usurpari cœptum. Hinc Saxones & reliqui Germani quoties situm loci exprimere volebant, in quo pago, & pagus incujus comitatū esset, soliti describere. Exempli causa diplomata S. Henrici Imp. A. 1012. data memorant. *Curtem Honstede in pago Rittiga, in Comitatu Bernardi. A. 1019. Abbatiam Scheldice sitam in pago VVessiga, & comitatu Friderici Comitis. Conradi Imperatoris. A. 1027. Curtem Ervite in pago Engere, in Comitatu Marquardi. A. 1030. pradium Padberg in pago Nithega, & Comitatu Haholdi. A. 1033. in loco Halmvvardeshusen, in Comitatu Bennonis Comitis, & pago Angera sito.*

5. ANGARIOS VIDIT. Vita Caroli M. apud Pithœum. *Inde revertente domno mitissimo Rege Carolo venerunt Angarij in pago Bocensi, unà cum Brunone & reliquis optimatibus eorum, & dederunt ei obsides. Regino in Chron. Simul eo revertente venerunt Angarij in pagum qui dicitur Bucki una cum Brunone duce eorum, & fecerunt sicut Orientales Saxones fecerant. Annal. Franc. apud Reuber. An. 775. Inde reversus cum in pagum, qui Buchi vocatur, pervenisset, Angrarij cum suis primoribus ei occurrerunt, & sicut Ostfali, juxta quod Rex imperaverat, obsides & sacramenta dederunt. Imitati sunt hic Angarij majores suos Angrivarios, de quibus Tacit. lib. 2. An. Mox bellum in Angrivarios Stertinio mandat, ni deditionem properavissent, atque illi supplices nihil abnuendo veniam omnium accepere. Rectè utrique, cum hi Germanici Cæsaris, illi vero Caroli potentia impares se agnoscerent. Quamobrem etsi tot insignes inter Visurgim & Rhenum populi, Sicambri, Bruçteri, Tençteri, Vsipeces,*

Dulgibini, Tubantes, Marfi, vel translati, vel excisi, vel emigrarint, vel vetus nomen amiserint, atque in unum cum *Francis* primùm, deinde cum *Saxonibus* populum coaluerint. Mansit tamen semper, & cum finibus *Angrivariorum* seu *Angarorum* fama, nobilitas, & potentia crevit. Adjungere se quidem *Saxonibus*, sed ita ut *Angarij* appellari non defierint: in tres enim populos *Saxonia* tota *Westphalos*, *Angarios*, & *Ostphalos*, divisa olim fuit. Poëta Anonym. lib. I. *Widekind*. lib. I. Quem locum in hac divisione obtinuerint, facile tum ex eo, quod ex *Angarijs* *Widekindus* fuerit, ad cujus posteros *Saxonia* univèrsa, & imperium Romanum postea pervenit, tum ex amplitudine provinciæ colligi potest. Habitaverunt enim *Angarij* primum *AD CONFLUENTES ANAGRI ET ALBIS*, ubi *Angermunda*, & hæc antiquissima eorum sedes. *Reinerus Reineccius*. *INTER AMISIVM ET VISVRGIM*, ad cujus levam castra metanti Germanico *Angrivariorum* à tergo defectio nunciata, & mox vindicata. *Tacitus*. *Cluver*. *BRVNISBERGAE*, Arce à *Brunone Angrivariorum* duce, & deditiois hujus authore inchoata. *AD DIMOLAM*, ubi *Helmershufa*, quæ in diplom. *Chuonradi Imp. A. 1033*. locus vocatur in pago *Angerisitus*. *IN COMITATV RAVENSBERGENSI*, in quo vicus *Enger* & sedes *Widekindi*. *IN FINIBVS BRVCTERORVM*, juxta *Tenchteros*, atq; post *Dulgibinos*, & *Chasuaros*, *Tac. de mor. Germ. juxta Tenchteros Bruçteri olim occurrebant; nunc Chamavos & Angrivarios immigrasse narratur, pulsis Bruçteris. Angrivarios & Chamavos à tergo Dulgibini, & Chasuari cludunt*. *INTER OSTFALOS ET WESTFALOS*, ab austro *Francis*, ex *Aquilone* Oceano propinquis. Poëta Anonym.

Inter

*Inter prædictos media regione morantur
Angarij, populus Saxonum tertius; horum
Patria Francorum terris sociatur ab Austro,
Oceanoque eadem conjungitur ex Aquilone.*

AD CAPVT AMISII. Altham. INTER EIUSDEM
ET LVPIAE RIPAS BOCAE. Winckelmannus. IN ERVI-
TE. Diploma Conradi Salici, quo Meinwerco Epif. Pa-
derb. curtem imperialem Ervete in pago Engeri, in Comitatu
Marquvardi A. 1027. donavit. IN DVCATV ANGARIAE,
SYSATI capite gentis, VVERLIS, ARENSBERGAE. lite-
ræ Friderici Com. apud Kleinsorgium, datæ in castro Arns-
berg, pago Engern. Fortassis etiam in DVCATV MONTANO, in
quo Anger fluvius, Angerord, & Angermunda oppida.

6. ANGARIÆ GENS VICTA SACRO LÆTARE
TRIVMPHO. Adepta namque ex triumpho Caroli aut
potius religionis, quod opes, triumphos, & quicquid armis
& victoria quæri posset, longissime superat.

7. SI SVB REGE PIO. Claud. in secundo Confu-
latu Stiliconis lib. 2.

*Fallitur egregio quisquis sub Principe credit
Seruitium, nunquam libertas gratior exstat,
Quam sub Rege pio.*

*Sub quo optimus reipublicæ status. Senec. lib. 2. de benef. &
principatus ac libertas miscentur. Tacit. in vit. Iulij Agric.*

DESENBERGA PROPE WARBVRGVM.

1. **D**ESENBERGA. Ægidius Gelenius in preciosa
hierotheca pag. 119. contra Ortelium multis agit, &

L 3

vetustam